

*Ю.О. Костенко, канд. техн. наук, доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ У КОНТЕКСТІ ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Трансформація українського суспільства на засадах демократії та ринкової економіки вимагає від ВНЗ підготовки конкурентоспроможних фахівців, здібних до творчої праці й професійного розвитку. У контексті євроінтеграційних процесів в Україні поширюється розуміння необхідності єдиного освітнього, наукового та суспільно-економічного простору й поступового впровадження у систему вищої освіти вимог Болонського процесу. Швидка динаміка розвитку науки, техніки, економіки, законодавчої бази потребує переосмислення ставлення до освіти, професійної підготовки фахівців. Зміни, що відбуваються у системі вищої освіти України вимагають розробки ефективних засобів формування всебічно розвиненої особистості, здатної не тільки використовувати набуті знання у професійній діяльності, але й постійно поповнювати й поновлювати їх. Обсяг інформації, необхідної для плідної праці та життя освіченої людини, постійно зростає, саме тому актуальною є проблема удосконалення організації самостійної роботи студентів (СРС).

Якісно організована самостійна робота студентів дозволяє: формувати свідомість і зміцнювати знання; удосконалювати вміння і навички, визначені програмою кожної навчальної дисципліни у відповідності до цільової настанови вищої школи; готувати студентів до активного впровадження набутих знань; розвивати у студентів пізнавальні здібності; виховувати культуру розумової і фізичної праці; виробити необхідність ефективно підвищувати самоосвітній рівень.

Сутність самостійної роботи, технологію та методику її організації досліджено у наукових працях: С.І. Архангельського, В.К. Буряка, М.О. Данилова, Б.П. Єсипова, В.А. Козакова, П.І. Підкасистого, О.Я. Савченко та інших.

Аналізуючи стан організації навчальної роботи студентів економічних напрямів підготовки можна визначити дві взаємопов'язані проблеми, а саме: скорочення лекційних годин (обмеження аудиторного навантаження для бакалаврів, спеціалістів й магістрів) і збільшення часу на самостійне вивчення матеріалу (наприклад обсяг СРС з дисципліни “Бухгалтерський облік” виріс з 48-96 годин у відповідності з ОПП-2002 до 120-240 годин у відповідності з ОПП-2006).

Проблему скорочення лекційних годин можна вирішувати двома способами: скороченням загальної кількості лекцій з переносом окремих тем на самостійне вивчення або зберігання усіх тем, з викладанням лекційного матеріалу у скороченому вигляді. На наш погляд більш доцільним є другий варіант, під час якого лектор висвітлює основні, вузлові теми і спонукає студента до пошуку додаткової інформації самостійно. Одними зі способів організації СРС на лекції може бути:

- невелика письмова робота наприкінці лекції, у якій студенти дають відповідь на питання, поставлені за підсумками викладеного матеріалу;
- домашнє завдання з конспектування окремих питань лекції (наприклад окремих положень нормативних документів, законів, П(С)БУ тощо).

Важливим елементом такої організації є належний контроль за виконанням письмової роботи або домашнього завдання (об'ява оцінок на наступній лекції, постійна перевірка конспектів тощо).

Збільшення часу на самостійну роботу студента потребує удосконалення процесу управління СРС (організації, методики і контролю).

Основою організації СРС є планування самостійної роботи, її безперервність, упорядкованість і певна послідовність у навчанні. Для покращення планування СРС необхідні відповідні дидактичні умови розвитку вмінь: наявність інструкції чи програми виконання завдання; відокремлення в них основних етапів його виконання; поділ етапу чи всього завдання; систематичний контроль і облік викладачами виконаного завдання, надання своєчасної допомоги у вигляді пояснення прийому, способу виконання дії. Особливістю організації самостійної роботи студентів економічних напрямів підготовки (особливо це стосується напряму “Облік і аудит”) є наявністю великої кількості правової інформації, що має тенденцію до змінювання. Крім того необхідна наявність постійного контакту викладача з практичними працівниками для реалізації принципу зв'язку навчання з практикою.

На методичному рівне по-перше варто вказати студенту не тільки “що учити”, але і “як учити”. Це можна робити усно, наприкінці заняття. Необхідне подальше удосконалення спеціальної учбово-методичної літератури, причому поряд з конспектами лекцій, збірниками задач і інших традиційних матеріалів, їх електронних версій з наступним розміщенням у локальних мережах ВНЗ.

Для удосконалення контролю за виконанням завдань СРС необхідні автоматизовані навчальні і контролюючі системи, які б дозволили студенту в зручний час і в звичному для нього темпі самостійно оцінювати здобуті знання, уміння та навички (наприклад використання комплексів дистанційного навчання).

Визначений перелік проблем організації самостійної роботи студентів-економістів і шляхів їх усунення не є вичерпним, тому кожному викладачеві необхідно постійно шукати нових шляхів подальшого її вдосконалення і покращення.